

Apatit von Sajóháza. Die flachen, bipyramiden, blass violett-rosa Kristalle des Fluorapatits finden sich auf kristallisiertem Siderit von Sajóháza in Gesellschaft der bekannten prächtigen, weissen Albitkristalle dieses Fundortes. Der grösste Kristall ist über 1 cm gross. Es konnten folgende 7 Formen beobachtet werden:

c, m, a, r, x, y, s.

Die Kristalle sind durchsichtig, die Flächen aller Formen stark glänzend. Sie sind älter als die Kristalle des Albits. Dieses ist das zuerst bekannt gewordene Vorkommen des Apatits auf den Sideritgängen des Szepes-Gömörer Erzgebirges.

ÚJABB MAGYARORSZÁGI ANKERIT ÉS MAGNEZIT ELŐFORDULÁSOK.

Irta: *dr. Koch Sándor és dr. Zombory László.*

NEUERE ANKERIT- UND MAGNESIT-VORKOMMEN AUS UNGARN.

Von *S. Koch und L. v. Zombory.*

1. *Ankerit Hollópatakról.*

A hollópataki (Szepes vm.) Zsuzsanna teleptelér szideritje a feké felé tömött, világos ankeritbe megy át. A feként képező pala közelében az ankeritban szórványosan üregek lépnek fel és ezeknek a falain fehéres-szintelen ankerit kristályok nőttek fenn. E kristályok 1—4 cm nagyságot elérő — $\frac{1}{2}$ romboéderek, illetve részben e forma képezte 0001 szerinti íkrek. Legújában Muzemünk ásványtárának gyűjteményébe került, egy innen származó, pompás darabon csaknem teljesen átlátszó, szintelen 4 cm élhosszú ankerit — $\frac{1}{2}$ R ül fehér, részben átlátszó kristályokon.

A fajsúly meghatározását és a kémiai elemzést e darabról származó teljesen átlátszó kristályokból válogatott, 105° C-on szárított anyaggal végeztük.

A fajsúly meghatározás — minden esetben — Schuller féle piknométerrel, 20° C-on, vízben történt.

A kémiai elemzést illetőleg — mindhárom karbonátnál — M. Dittrich¹ előírása volt irányadó. A Mn-t külön mennyiségből kolorimetriksan, a CO₂-t Fresenius—Classen szerint határoztuk meg. A Fe és Mn elválasztása a perszulfátos módszer szerint történt. A Ca-ot ammonoxaláttal, a Mg-ot B. Schmitz² szerint választottuk le, s mint CaO-t, illetőleg Mg₂P₂O₇-ot mértük. Az elemzés eredménye:

¹ C. Doelter: Handbuch der Mineralchemie, I. 212.

² Z. f. anal. Chem. 45. 1906. 512.

$$d_4^{20} = 3.077$$

Alk. r.	%		Molekula viszonyok	
CaO	27.97	—	0.4987	0.9954
MnO	3.67	0.0518	0.4967	
FeO	15.75	0.2192		1.000
MgO	9.10	0.2257		
CO ₂	43.88		0.9971	1.002
<u>100.37 %</u>				

Az elemzési adatokat karbonátokra átszámítva, fenti ankerit összetétele lényegileg a $8 \text{ CaCO}_3 \cdot (\text{MnCO}_3 \cdot 4\text{FeCO}_3 \cdot 3\text{MgCO}_3)$ képlettel fejezhető ki.

Az aránylag magas mangán-tartalom csak a vastagabb, átlátzó romboédereken észlelhető, egészen gyenge ibolyás árnyalatot okoz.

2. Kristályosodott magnezit Ratkószuháról.

A ratkószuhai magnezittömzs üregeiből kikerült, 5–8 cm élhosszat elérő dolomit kristályok mellett az utóbbi években megjelentek a törzs uralkodó ásványának, a magnezitnek a kristályai is. Az elsőül észlelt kristályok kicsiny, néhány mm nagyságúak voltak; az 1933. nyári gyűjtőkirándulás alkalmával azonban már tekintélyes, 2–5 cm átmérőjű fennőtt magnezit kristályokhoz jutottunk. A dolomit szürke vagy fehéresszürke, mindig alapromboéderecs, zsiros- vagy üvegfényű krisályaitól teljesen elütnek a magnezitnak 5 cm átmérőt is elérő, mindenkor lapos leneszerűleg görbült, fehér színű, rendkívül finom rostozás következtében selyemfényű kristályai. Hasadási romboédereik teljesen átlátszóak, víztiszták. A magnezit-kristályok vagy magukban vagy dolomit kristályok társaságában nőttek fenn durva szemű magnezit és dolomit alkotta üregek falain. Hazánk ezen legszebb kristályosodott magnezitjainak elemzése a következő eredményeket adta:

$$d_1^{20} = 3.031$$

Alk. r.	%	Molekula viszonyok	
oldhatatlan	0.07		
MgO	44.46	1.1027	1.1648
CaO	0.95	0.0170	
FeO	2.87	0.0399	
MnO	0.37	0.0052	
CO ₂	51.53		1.1711
<u>100.25</u>			1.005

3. Magnezit Ujmoldoráról.

A régebbi időből származó lelet közelebbi előfordulási helyét

— sajnos — nem tudtuk már megállapítani. Vaskos tejkvare képezte üregben ülő apró, fehér kvarekristályokon fennőve fordulnak elő a magnezitnek gömbös halmazai, ritkán egy-egy magányos kristálya. Utóbbiak 1—2 mm nagyságúak, görbült lapokkal, homályos felülettel. Egy meredek romboéder és a bázis lap építi fel őket. Ugyanezen formájú kristályok tömött halmazai építi fel a 2 cm átmérőt is elérő gömböket, amelyeknek felületén a görbült bázis lapok sorakoznak szorosan egymás mellé. Lapisméltódések — vékony rostozások alakjában — gyakoriak. A gömbökön fellépő hasadási lapok görbülték, rajtuk gyöngyházfény észlelhető. A magnezitgömbök felülete, a vastartalom mállása következtében világos rozsdaszínű, belsejük fehéres-szintelen. A gondosan válogatott anyag elemzése a következő adatokat szolgáltatta:

$$d_4^{20} = 2.998$$

Alk. r.	%
oldhatatlan	1.39
MgO	45.22
CaO	0.18
FeO	2.39
MnO	ny
CO ₂	50.52
	99.70

Az oldhatatlan részt levonva és a maradékot 100-ra átszámítva:

Alk. r.	%	Molekula viszonyok	
MgO	46,00	1,1407	} 1,1778 1,008
CaO	0,19	0,0033	
FeO	2,43	0,0338	
CO ₂	51,38		1,1678 1,000
	100,00		

Ezen ujmoldovai magnezit a bánáti kontakt-vidéken a magnezitnak első ismert előfordulása.

Budapest. A Magyar Nemzeti Múzeum Ásvány- és Őslénytára.
1934. április hó.

* * *

Es wurden 3 Karbonate analysiert: *Ankerit* von Hollópatak, *Magnesit* von Ratkószuha, und *Magnesit* von Ujmoldova. Letzteres ist das erste bekannte Magnesit-Vorkommen aus dem Banater Kontaktgebiete.

Mineralogisch-Paläontologische Abteilung des Magyar Nemzeti Múzeum.